

Täysistunto

Torstai 28.9.2017 klo 16.00—17.38

5. Lakialoite laiksi työsopimuslain 4 luvun 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 32/2017 vp Aila Paloniemi kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

17.29 **Aila Paloniemi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sijaisperheisiin sijoitetaan alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsen tarpeisiin perustuen sijoittavat tahot suosittelevat toisen sijaisvanhemman kotiin jäämistä ainakin lapsen ensimmäiseksi sijoitusvuodeksi. Tämä on pääsääntöisesti aina myös lapsen edun mukaista: sijoittavat tahot suosittelevat lapsen tarpeisiin perustuen, että jompikumpi lapsen sijaisvanhemmista jää kotiin hoitamaan lasta ainakin ensimmäiseksi sijoitusvuodeksi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan perhehoitajalla on kuitenkin oikeus jäädä hoitovapaalle vain, jos sijoitettu lapsi on alle 3-vuotias. Lapsen näkökulmasta tärkeintä olisi kuitenkin, että vanhemmalla on mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan sijoitettua lasta riippumatta lapsen iästä.

Me lakialoitteen allekirjoittajat esitämme, että hoitovapaoikeutta laajennettaisiin siten, että toimeksiantosuhteisella perhehoitajalla ja perhehoitolain 16 §:n perusteella lapsen oheishuoltajana toimivalla sijaisvanhemmalla on oikeus kahden vuoden hoitovapaaseen lapsen sijoituksen jälkeen riippumatta lapsen iästä. Perusteluna hoitovapaoikeuden laajentamiselle esitämme seuraavaa: "Huostaanotto on aina viimesijainen lastensuojelun toimenpide, ja se toteutetaan vain, jos lapsen terveyden ja turvallisuuden arvioidaan vaarantuvan vakavasti biologisessa perheessä. Monet huostaan otetut lapset ovat kokeneet hyvin raskaita asioita, jotka näkyvät usein erityisen tuen tarpeina. Vanhempana sijoitettu lapsi on saattanut kohdata elämänsä aikana monenlaista kaltoinkohtelua ja heitteillejättöä, ja hänen erityisen tuen tarpeensa voivat olla erittäin suuret."

Sijoituksen alkuvaiheessa onkin erityisen tärkeää, että perheellä on lapselle riittävästi aikaa sekä mahdollisuus vastata lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Lapselle muutto uuteen perheeseen on jo sinällään iso muutos. Sopeutuminen uuteen perheeseen ja ympäristöön vie aikaa. Sijoituksen alkuvaiheessa annettu aika ja tuki voivat ehkäistä merkittävästi myöhemmän ja mahdollisesti suuremman tuen tarvetta.

Sijaisvanhemmista on koko ajan erittäin kova pula siitä huolimatta, että perhehoito on lastensuojelulain mukaan sijaishuollon ensimmäinen ja ensisijainen hoitomuoto. Nykytilanne, jossa sijaisvanhemmalla ei ole oikeutta hoitovapaaseen yli 3-vuotiaan lapsen kohdalla, ei tue sijaisvanhemmaksi ryhtymistä haastavista tilanteista tuleville vanhemmille

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2017 vp

lapsille. Usein juuri näille lapsille on vaikeaa löytää sijaisperheitä. Hoitovapaoikeuden laajentaminen koskemaan kaikenikäisiä sijoitettuja lapsia edesauttaisi myös nuoren tai sisarusryhmän sijoittamista perhehoitoon. Lakimuutos lisää myös sijoitettujen lasten keskinäistä tasa-arvoa päästä perhehoitoon ja saada itselleen sijaisperhe.

Vaativat lastensuojelun sijoitukset edellyttävät pääsääntöisesti sijaisvanhemman kotiin jäämistä, jotta lapsen sijoituksen alkuvaiheen erityisiin tarpeisiin pystytään vastaamaan, kuten jo totesinkin. Ilman hoitovapaoikeutta sijaisvanhempi saattaa joutua jopa irtisanoutumaan työstään ja jättämään oman ammatillisen työuransa sekä palkkatulonsa ja sen myötä eläkekertymän. Perhehoitajaksi ryhtyminen voi siten merkitä suurta taloudellista riskiä huomioon ottaen, että perhehoitosijoitus on aina vain toistaiseksi jatkuva. Riippuen muun muassa lapsen hoitoisuudesta sijoitus voi päättyä perhehoidossa huomattavasti oletettua aikaisemmin. Tilanne on perhehoitajan taloudellisen tilanteen kannalta kohtuuton ja epäoikeudenmukainen. Kuitenkin monille sijaisvanhemmuus merkitsee nimenomaan vanhemmuutta, eli he ovat sijoitetuille lapsille vanhempina rakkaudesta ja suurella sydämellä eivätkä läheskään aina halua ajatella tehtävää ammattina tai tulonlähteenä.

Esittämämme muutoksen lisäkustannukset kunnille ovat vähäiset. Päätoimiselle perhehoitajalle maksetaan jo nyt korotettua hoitopalkkiota. Hoitovapaoikeuden laajentumisen myötä päätoimisten perhehoitajien määrä voi lisääntyä, jolloin hoitopalkkion osalta kustannukset nousevat. Samalla kuitenkin perhesijoitusten määrä lisääntyy, mikä taas merkitsee lastensuojelun laitoshoidon kustannusten vähenemistä. Työnantajan kustannuksia muutos ei juurikaan lisäisi, koska perhehoitajien hoitovapaa on lähes kaikilla palkatonta vapaata.

Siksi ehdotammekin, että muutettaisiin työsopimuslain 4 lukua niin, että 4 luvun 3 §, siinä muodossa kuin se on laissa 533/2006, kuuluu seuraavasti:

"Perhevapaat, 3 §, Hoitovapaa: Työntekijällä on oikeus saada hoitovapaata lapsensa tai muun hänen taloudessaan vakituisesti asuvan lapsen hoitamiseksi, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Ottolapsen vanhemman oikeus hoitovapaaseen jatkuu kuitenkin siihen saakka, kun lapseksi ottamisesta on kulunut kaksi vuotta, enintään siihen saakka, kun lapsi aloittaa koulun. Toimeksiantosuhteisella perhehoitajalla ja perhehoitolain 16 §:n perusteella lapsen oheishuoltajana toimivalla sijaisvanhemmalla on oikeus kahden vuoden hoitovapaaseen lapsen sijoituksen jälkeen riippumatta sijoitetun lapsen iästä."

17.34 Mikko Savola kesk: Arvoisa puhemies! Perhe on meille kaikille se ykkösasia ja ydinasia, ja se, että lapsella on rakastavat vanhemmat, on kaiken lähtökohta. Aina eivät kuitenkaan asiat niin iloisesti ole, ja niissä tapauksissa, kun vanhemmat eivät pysty omista lapsistaan huolehtimaan, täytyy etsiä keinoja. Lasten sijoitukset ovat yksi keino, se viimeinen keino, aivan kuten aloitteen tekijä edustaja Paloniemi kuvasi.

Nämä sijoitukset ovat myös kunnille melko lailla kalliita, kun niitä tapahtuu. Sen takia kunnissa täytyy aina ennalta ehkäisevään työhön pyrkiä panostamaan, että ongelmat tunnistetaan ajoissa ja että ongelmiin pystytään puuttumaan ajoissa ja apua sinne perheisiin antamaan. Mutta kun kuitenkin näitä sijoituksia tulee, niin siinä avainasemassa on se, että on ne rakastavat vanhemmat, ne sijaisvanhemmat siellä huolehtimassa lapsista.

Nämä eivät ole yksinkertaisia asioita koskaan. Se on lapselle kova paikka, se on iso muutos, ja se vaatii myös hyvin paljon niiltä vanhemmilta, jotka ottavat sijoituslapset omaan perheeseensä. Sen vuoksi on hyvin perusteltua muuttaa meillä lakia tähän suuntaan, mitä edustaja Paloniemi esittää, että hoitovapaata pystyisi myös yli 3 vuoden ikäisille

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2017 vp

antamaan, koska hyvin monissa tapauksissa se sijoitettu lapsi on yli 3-vuotias. Tässä tapauksessa, kun näitä muutostekijöitä on paljon, pelkkä ikä ei ole se ainut tekijä, jolloin sitä aikaa lapsen kanssa pitää olla enemmän.

Kuten viittasin näihin kustannuksiin, niin kyllä kustannusten kannalta olennaista on myös se, että lapsen kanssa pärjätään siellä, arki saadaan rullaamaan mahdollisimman nopeasti, ja tässä tapauksessa läsnäolo on kyllä välttämätön, joten kannatan hyvin lämpimästi edustaja Paloniemen tekemää aloitetta.

17.36 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Aloite kuulostaa perustellulta ja tarpeeseen tulevalta. Joskus, kun näitä hyviä lakialoitteita tulee luettua ja kuunneltua, ihmettelen, että miten tällainen epäkohta nyt voi tällä hetkelläkään olla olemassa ja miksi ei tätä ole jo hoidettu kuntoon. Elikkä maailma ei lainsäädännönkään suhteen ole täysin valmis.

Toivon kovasti, että tämä lakialoite tai ainakin osat siitä päätyvät tavalla tai toisella toteutukseen, eli vaikkei olisikaan ehkä niin, että se hoitovapaa tulisi iästä riippumatta, niin sitä ainakin venytettäisiin niin, ettei se lopu siihen kolmeen vuoteen vaan jatkuisi esimerkiksi viiteen tai seitsemään vuoteen tai miten nyt hyväksi katsotaan. Joka tapauksessa ajatuksena tämä on hyvä, ja toivon, että asiaa harkitaan vakavasti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.